

Regeringens propositon till riksdagen med förslag till lag om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen. År 1987 siftades lagen om ändring av rättegångsbalken, genom vilken de nuvarande häradsrätterna och rådstuvurätterna förenhetligas till tingsrätter, samt lagen om ändring av regeringsformen och två andra lagar, som gäller förenhetligande av utnämningförfarandet för underrättsdomarna. År 1991 siftades fyra lagar om ändring av

rättegångsbalken och åtta andra lagar genom vilka underrättsförfarandet i tvistemål förnyades. I samtliga ovannämnda lagar stadgas att ikraftträdandet av dem stadgas genom en separat lag. I propositionen föreslås att de ovan avsedda lagarna skall träda i kraft den 1 december 1993.

Propositionen ansluter sig till 1993 års budgetproposition och avses att bli behandlad i samband med den.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
MOTIVERING	3	2. Propositionens ekonomiska verkningar	4
1. Lagarna som skall sättas i kraft och förslagen om ikraftträdandet	3	3. Ärendets beredning	4
1.1. Lagstiftning som skall träda i kraft	3	4. Förhållandet till andra propositioner	4
1.2. Ikraftträdandet av lagarna	4	5. Ikraftträdande	5
		LAGTEXT	6

MOTIVERING

1. Lagarna som skall sättas i kraft och förslagen om ikraftträdandet**1.1. Lagstiftning som skall träda i kraft***Förenhetligandet av underrätterna*

År 1987 stiftades lagen om ändring rättegångsbalken (354/87). Enligt lagen skall de nuvarande häradsrätterna och rådstuvurätterna förenhetligas och ombildas till tingsrätter. Lagfarna domare i tingsrätten skall vara en lagman och tingsdomare. Lagmannen skall samtidigt vara domstolens chef. Tingsrätten är domför med en lagfaren domare och tre nämndemän i sådana brottmål som inte kan behandlas i tingsrätten av ordföranden ensam. Tingsrätten är domför med ordföranden ensam också i förberedelse i tvistemål samt i huvudförhandling i samband därmed. Om tingsrättens domföret vid separat huvudförhandling i tvistemål har stadgats i samband om revisionen av rättegångsförfarandet som refereras nedan.

Reformen av systemet för utnämmande av domare i de allmänna underrätterna.

År 1987 stiftades även lagen om ändring av Regeringsformen för Finland (637/87) genom vilken systemet för utnämning av domarna i de allmänna underrätterna ändrades. Enligt lagen utnämner republikens president lagmännen och tingsdomarna på tjänsteförslag av hovrätten och sedan högsta domstolen gett utlåtande över tjänsteförslaget. Av 5 § lagen angående bringande i verkställighet av Regeringsformen för Finland följer i sin tur att tjänsteförslaget kan överklagas hos högsta domstolen. I samband med lagen om ändring av regeringsformen stiftades även lagarna om ändring av skifteslagen (638/87) och 15 kap. 4 § vattenlagen (639/87). Enligt dem utses jorddomstolens och vattendomstolens domare på samma sätt som tingsrättens lagman.

Revision av rättegångsförfarandet i tvistemål i underrätterna

Den 25 juli 1991 har givits fyra lagar om

revision av rättegångsbalken (1052, 1056, 1064 och 1065/91).

Enligt den förstnämnda lagen uppdelas behandlingen av tvistemål i underrätten i förberedelse och huvudförhandling. Enligt samma lag skall tingsrätten i den separata huvudförhandlingen i familjerättsliga mål och mål som skall avgöras med stöd av hyreslagen bestå av en lagfaren ordförande och tre nämndemän och i övriga tvistemål av tingsrättens tre lagfarna medlemmar. Enligt samma lag ändras stadgandena om parts utevaro i 12 kap. rättegångsbalken och tas i lagen in mer detaljerad regler än förnärvarande om behandling av olika käromål i samma rättegång och om intervention i tvistemål.

Enligt den andra lagen ändras stadgandena om delgivning i 11 kap. rättegångsbalken. Enligt lagen är huvudregeln att domstolen har hand om delgivning i tvistemål. Som nya delgivningsmetoder tas i bruk delgivningen per post mot mottagningsbevis eller mot ett delgivningskvitto som mottagaren av delgivningen själv returnerar.

Enligt den tredje lagen tas i 22 kap. rättegångsbalken in stadganden om protokoll i tingsrätten samt i 24 kap. om domstolens avgörande. Huvudsaken i tvistemål och brottmål avgörs genom dom. I brottmål skall tingsrättens dom fortfarande ingå i det protokoll som sätts upp i målet. Däremot skall domen i tvistemål avfattas som en fristående handling.

Enligt den fjärde lagen tas i 7 kap. rättegångsbalken in stadganden som gäller beslut om säkringsåtgärder. Samtidigt har givits lagen om ändring av utsökningslagen (1066/91). Enligt den revideras 7 kap. utsökningslagen så att stadgandena om verkställighet av säkringsåtgärder kvarstår i kapitlet.

I anslutning till revisionen av rättegångsförfarandet stiftades följande lagar:

— lag om ändring av förordningen om inteckning i fast egendom (1053/91),

— lag om ändring av lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt (1054/91),

— lag om ändring utsökningslagen (1055/91),

— lag om ändring 6 och 7 §§ lagen om dödförklaring (1057/91),

— lag om ändring 6 och 8 §§ lagen om dödande av urkunder (1058/91),

— lag om ändring 71 och 94 §§ växellagen (1059/91),

— lag om ändring av 6 § lagen om betalningsorder (1061/91),

— lag om ändring 53 och 72 §§ checklagen (1060/91),

— lag om ändring 5 § lagen om strafforder (1062/91),

— lag om ändring 8 § ordningsbotslagen (1063/91),

— lag om ändring lagen om säkerställande av indrivningen av skatter och avgifter (1067/91).

Med de ovan nämnda lagarna ändras lagstiftningen så att den blir förenlig med revisionen av rättegångsförfarandet.

1.2. Ikraftträdandet av lagarna

Lagen om ändring av lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt trädde i kraft den 1 oktober 1991. I alla andra ovan nämnda lagar stadgas att om ikraftträdandet av lagen stadgas särskilt genom lag. De har varit nödvändigt att förfara på det sätt, eftersom underrättsreformen består av många delreformer som har blivit färdiga efter varandra och det är viktigt att hela reformen träder i kraft samtidigt.

När riksdagen den 4 februari 1987 antog lagen om ändring av rättegångsbalken (354/87) och de där till hörande lagarna förutsatte den samtidigt i sitt svar att regeringen ser till att propositionerna med förslag till detaljerade stadganden om förenhetligande av underrätterna och till revidering av rättegångsförfarandet i tvistemål avläts till riksdagen så att lagstiftningen kan träda i kraft i början av 1990 talet. I enligt med det ovan citerade svaret föreslås i lagförslaget som ingår i denna proposition, att de lagar som hänför sig till underrättsreformen skall träda i kraft den 1 december 1993. Eftersom avsikten är att upphäva betalningsorderlagen, föreslås det inte att lagen om ändring av 6 § i den sätts i kraft.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Riksdagens lagutskott har i sitt betänkande (6/1991 rd.), som det gett beträffande regeringens proposition till riksdagen med förslag

till lagstiftning om revision av rättegångsförfarandet i tvistemål i underrätterna (RP 15/1990 rd.) ansett att det är en nödvändig förutsättning för underrättsreformen att underrätterna får tillräckliga personal-, utrymmes- och apparatresurser. Dessutom har riksdagen i sitt svar den 15 februari 1991 på samma proposition förutsatt att regeringen ser till att innan underrättsreformen träder i kraft stadgandena om det summariska förfarandet ännu kompletteras och ändras så att betalningsorderlagen som sådan upphävs och att det nuvarande betalningsorderförfarandet och det föreslagna nya summariska förfarandet sammanförs till ett nytt summariskt förfarande vilket skall följa de principer som närmare nämns i svaret.

I budgetpropositionen för 1993 konstateras i 25.30 kap. att underrättsreformen förutsätter att underrätternas personalstruktur ändras, att arbetet omorganiseras och att personalen ges en omfattande skolning. För detta ändamål föreslås i budgetpropositionen för underrätternas löne- och andra utgifter sådana anslag att reformen kan verkställas på det sätt som förutsätts i lagutskottets uttalande.

Den reform av behandlingen de summariska ärendena som förutsätts i riksdagens ovan nämnda svar kommer att förverkligas på det sätt som förutsätts i svaret. De utgifter som föranleds av anskaffningen av den apparatur som reformen förutsätter har beaktats i budgetpropositionen för 1993. Propositionen med förslag till den lagstiftning som reformen förutsätter kommer att avges till riksdagen i god tid före det underrättsreformen träder i kraft.

3. Ärendets beredning

Propositionen har beretts vid justitieministeriet som tjänsteuppdrag.

4. Förhållandet till andra propositioner

Propositionen ansluter sig till 1993 års budgetproposition och den är avsedd att behandlas tillsammans med den. I anslutning till underrättsreformen avläts separat till riksdagen en proposition med förslag till lag om tingsrätter. Dessutom avläts till riksdagen en särskild proposition som innehåller förslag till övergångsstadganden för underrättsreformen och

de övriga lagändringar som reformen ännu förutsätter. Det är bl.a. fråga om stadganden om överflyttande av de nuvarande underrätternas domare till domare i tingsrätterna samt om när den nu gällande lagstiftningen skall tillämpas vid behandlingen av de ärenden som har blivit anhängiga innan de lagar träder i kraft som avses i denna proposition.

I samband med underrättsreformen kommer magistraterna att dras in. Om detta avläts i anslutning till 1993 års budgetproposition en särskild proposition med förslag till lag om indragning av magistraterna. Propositionen kommer bl.a. att innehålla ett förslag till

ändring av 90 § 1 mom. regeringsformen i den lydelse lagrummet har i den lag som föreslås att sättas i kraft i denna proposition.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 december 1993.

Med stöd av vad som ovan anförts föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Följande lagar träder i kraft den 1 december 1993:

1) Lag av den 27 mars 1987 om ändring av rättegångsbalken (354/87) sådan den lyder i lag av den 22 juli 1991 (1052/91);

2) Lag av den 10 juli 1987 om ändring av Regeringsformen för Finland (637/87);

3) Lag av den 10 juli 1987 om ändring av lagen om skifte (638/87);

4) Lag av den 10 juli 1987 om ändring av 15 kap. 4 § vattenlagen (639/87);

5) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av rättegångsbalken (1052/91);

6) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av förordningen om inteckning i fast egendom (1053/91);

7) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av utskökningslagen (1055/91);

8) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av rättegångsbalken (1056/91);

9) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av 6 och 7 §§ lagen om dödförklaring (1057/91);

10) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av 6 och 8 §§ lagen om dödande av urkunder (1058/91);

11) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av 71 och 94 §§ växellagen (1059/91);

12) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av 53 och 72 §§ checklagen (1060/91);

13) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av 5 § lagen om strafforder (1062/91);

14) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av 8 § ordningsbotslagen (1063/91);

15) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av rättegångsbalken (1064/91);

16) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av rättegångsbalken (1065/91);

17) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av utskökningslagen (1066/91); och

18) Lag av den 22 juli 1991 om ändring av lagen om säkerställande av indrivningen av skatter och avgifter (1067/91).

2 §

Denna lag träder i kraft den

199 .

Helsingfors den 11 september 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*